

Trøndelag statsadvokatembeter

*For å følge opp fagledelsestiltaket
"Veileder for tilskjæring av straffesaker
ved påtaleavgjørelse", har Trøndelag
statsadvokatembeter gjennomført en
kvantitativ analyse for å avklare om
fagledelsestiltaket har hatt effekt.*

Inspeksjonsrapport 01-2025

statsadvokat Hans Vang og
førstekonsulent Alexander S. Hagen

Bakgrunn for effektvurderingen

Frem til 2022 har den økende andelen frifinnende dommer i Trøndelag sammenlignet med resten av landet vært tema for rapportering fra statsadvokaten. Innledende undersøkelser i 2023 indikerte at en større andel av frifinnelsene gjelder mindre alvorlige forhold som er inkludert i større og mer komplekse tiltalebeslutninger. Når slike saker føres for retten kan det være en enkel løsning å frafalle tiltaleposter som ikke gir nevneverdig utslag i straffen, og som viser seg å kreve uforholdsmessig mye bevisførsel.

Dersom disse mindre alvorlige sakene kunne blitt avgjort på annen måte ville det også effektivisert strafferettspleien. Dette gjelder både tiden som må settes av til hovedforhandling, tiden som går med for eventuelle vitner og til aktors forberedelser. Aktiv bruk av prosessøkonomiske påtaleunntatelse kan også medføre at enkelte saker avsluttes raskere, uten at det går på bekostning av rettssikkerheten. Når skyld er bevist utover enhver rimelig tvil, og forholdet ikke har vesentlig betydning for straffeutmålingen, kan dette være et hensiktsmessig virkemiddel for å frigjøre ressurser og sikre en mer effektiv og målrettet straffesaksbehandling.

Trøndelag statsadvokatembeter besluttet på denne bakgrunnen å lage en veileder for tilskjæring av straffesaker. I det alt vesentlige omhandler denne anvendelsesområdet for bruk av prosessøkonomisk påtaleunntatelse. Den tok utgangspunkt i anbefalinger fra Riksadvokaten gitt i brev RA-2018-3 punkt 4.2:

"Omfanget av enhver etterforskning, og ikke minst iretteføringen for domstolene, skal tilpasses sakens alvor og kompleksitet. Aktiv bruk av straffeprosessloven § 70 er nødvendig for å hindre at sakene svulmer opp og blir unødige ressurskrevende."

Veilederen ble presentert for Trøndelag politidistrikt som en del av statsadvokatens fagledelsestiltak for 2023. Den var også tema på det årlige påtalemøtet samme år. Tiltaket ble godt mottatt av politiet, som anså det som et verdifullt verktøy for å håndtere sakskomplekser på en mer effektiv måte.

For å følge opp fagledelsestiltaket ønsker Trøndelag statsadvokatembeter nå å gjennomføre en kvantitativ analyse for å måle effekten av fagledelsestiltaket. En kvantitativ analyse vil også avdekke et eventuelt behov for kvalitativ analyse ved en senere anledning.

Tallmaterialet knyttet til straffesaker påvirkes av en rekke ulike faktorer, og uten en kvalitativ gjennomgang av de enkelte sakene er det vanskelig å trekke entydige konklusjoner om årsak og virkning. For å få et mer nyansert bilde av hvordan prosjektet har påvirket ulike deler av rettsprosessen, har vi derfor valgt å analysere flere kvantitative indikatorer parallelt. Ved å se på utviklingen i disse indikatorene samlet søker vi å identifisere tendenser som kan gi innsikt i prosjektets samlede effekt på straffesakskjeden.

Gjennom en sammenligning av data før og etter implementeringen av tiltaket ønsker vi å få en bedre forståelse av tiltakets innvirkning. Samtidig er målet å avdekke eventuelle forbedringsområder og sikre at rettssikkerheten ivaretas, samtidig som ressursene benyttes på en effektiv måte. Det er gjort et bevisst utvalg av parametere som vi antar påvirkes direkte av den utvidede bruken av tilskjæring.

Antall forhold avgjort med 042 Tiltalebeslutning:

En nedgang i antall forhold avgjort med 042 Tiltalebeslutning, og da spesielt i de mindre alvorlige forholdene, kan indikere at prosjektet har bidratt til at disse forholdene avgjøres på annen måte. Dette undersøkes ved å se på utviklingen av antall forhold avgjort med 042 Tiltalebeslutning i perioden 2018 til og med 2024.

Antall forhold med frifinnelser:

En nedgang i frifinnelser kan indikere at prosjektet har bidratt til mer målrettede påtaleavgjørelser. Dette undersøkes ved å sammenligne antallet forhold med påtaleavgjørelse 042 Tiltalebeslutning som har resultert i frifinnende dommer i perioden 2018 til og med 2024.

Antall påtaleunntatelser etter § 70:

En økning i antallet påtaleunntatelser etter § 70 i perioden 2018 til og med 2024 kan indikere at flere mindre alvorlige saker blir håndtert uten iretteføring, noe som er en av målsettingen for tilskjæringsprosjektet.

Avgjørelser av forhold knyttet til hovedsak med påtaleavgjørelse 042 Tiltalebeslutning:

Ved å se på behandlingen av forhold merket med vedleggsak i kompleks med tiltalebeslutning, kan en tenke seg at økt fokus på tilskjæring skulle føre til at flere forhold blir avgjort med påtaleunntatelse etter § 70.

Kvalitative vurderinger:

Denne inspeksjonen er utelukkende basert på kvantitative data, og derfor innhentes det ikke kvalitative vurderinger fra aktører i rettssystemet. Det anerkjennes imidlertid at fremtidige inspeksjoner bør omfatte kvalitative undersøkelser for å oppnå en helhetlig forståelse av prosjektets effekt.

Metode:

Antall forhold påtaleavgjort med 042 Tiltalebeslutning:

En nedgang i antall forhold påtaleavgjort med 042 Tiltalebeslutning, og da spesielt i de mindre alvorlige forholdene, kan indikere at prosjektet har bidratt til at disse forholdene avgjøres på annen måte.

Søk i "Forhold/Reaksjon"

Forholdets påtaleavgjørelse: 042 Tiltalebeslutning

Forholdets avgjørelsesdato: 01.01.2018 til 01.01.2025

Distrikt: 209 Trøndelag politidistrikt

Basert på disse tallene ble det utarbeidet en *Tabell 1* som viser antallet forhold med påtaleavgjørelse 042 Tiltalebeslutning i Trøndelag politidistrikt i perioden 2018 til og med 2024, fordelt på kriminalitetstype.

Tabell 1 Antall forhold med tiltalebeslutning											
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum	Snitt	Siste års avvik fra snitt	% endring siste år fra snitt
Annen	259	272	278	327	305	326	331	2098	299,71	31,29	10,44 %
Miljø	3	5	1	3	14	2	5	33	4,71	0,29	6,06 %
Narkotika	383	372	352	270	202	110	116	1805	257,86	-141,86	-55,01 %
Seksuallovbrudd	104	196	87	221	180	163	174	1125	160,71	13,29	8,27 %
Skadeverk	64	56	56	64	69	72	38	419	59,86	-21,86	-36,52 %
Trafikk	519	371	468	481	502	454	396	3191	455,86	-59,86	-13,13 %
Vinning	368	285	423	293	272	378	310	2329	332,71	-22,71	-6,83 %
Vold	497	508	522	444	433	396	416	3216	459,43	-43,43	-9,45 %
Økonomi	126	271	125	104	229	59	52	966	138,00	-86,00	-62,32 %
Totalsum	2323	2336	2312	2207	2206	1960	1838	15182	2168,86	-330,86	-15,25 %

Antall forhold med frifinnende dom:

Vi ønsker å se på hvordan antallet endrer seg på forhold som inngår i en tiltalebeslutning. Ved å ta tallmaterialet fra foregående søk og sortere ut forholdets avgjørelse etter **089 Dom på frifinnelse, 157 Dom på frifinnelse og inndragning, 158 Dom på frifinnelse og erstatning**. Resultatet blir fremstilt i Tabell 2.

Tabell 2 Antall forhold med dom på frifinnelse.											
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Sum	Snitt	Siste års avvik fra snitt	% endring siste år fra snitt
Annen	25	32	46	55	54	47	24	283	40,43	-16,43	-40,64 %
Miljø			1		4			5	2,50	-2,50	-100,00 %
Narkotika	21	24	19	17	22	8	6	117	16,71	-10,71	-64,10 %
Seksuallovbrudd	17	19	10	15	14	26	15	116	16,57	-1,57	-9,48 %
Skadeverk	2	6	11	6	8	7	4	44	6,29	-2,29	-36,36 %
Trafikk	42	22	55	18	37	23	18	215	30,71	-12,71	-41,40 %
Vinning	65	30	62	43	35	40	28	303	43,29	-15,29	-35,31 %
Vold	54	66	84	68	52	34	29	387	55,29	-26,29	-47,55 %
Økonomi	31	39	16	17	10	13	2	128	18,29	-16,29	-89,06 %
Totalsum	257	238	304	239	236	198	126	1598	228,29	-102,29	-44,81 %

Antall påtaleunntelser etter § 70:

Tabell 3 viser antall påtaleunntelser i Norge i perioden 01.01.2018 til 01.01.2025.

Videre ble det utarbeidet "Figur 1" og "Figur 2" som viser henholdsvis utvikling og trend for Trøndelag (Figur 1) og Hele Norge (Figur 2).

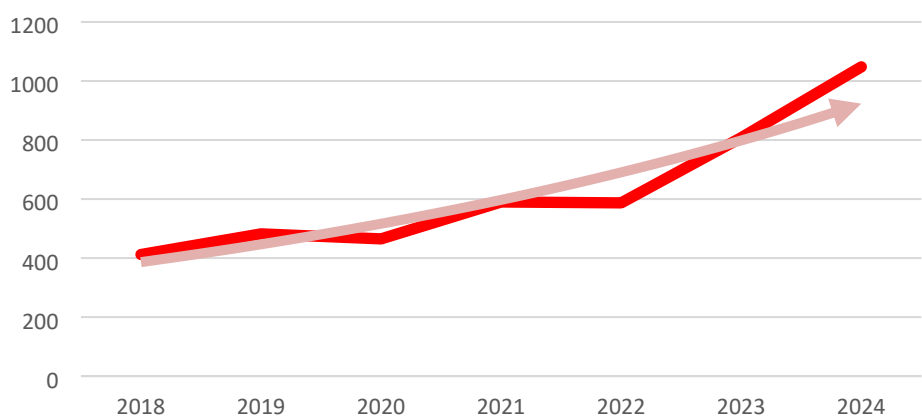
Søk i "Forhold/Reaksjon"

Forholdets avgjørelse: 073 Påtaleunntelser (prosessøkonomiske)

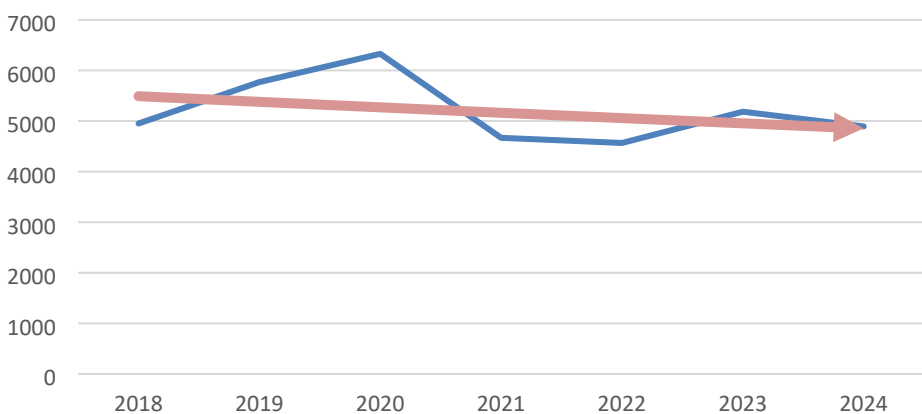
Forholdets avgjørelses dato: 01.01.2018 til 01.01.2025

Tabell 3 Antall forhold med prosessøkonomisk påtaleunntatelse											
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totalsum	Snitt	Siste års avvik fra snitt	% endring siste år fra snitt
201 Oslo pd	1756	1746	2425	1553	1373	1816	1587	12256	1750,86	-163,86	-9,36 %
202 Øst pd	751	840	633	483	672	668	570	4617	659,57	-89,57	-13,58 %
203 Innlandet pd	200	185	298	226	192	192	157	1450	207,14	-50,14	-24,21 %
204 Sør-Øst pd	461	613	690	557	551	571	825	4268	609,71	215,29	35,31 %
205 Agder pd	129	180	154	199	204	278	221	1365	195,00	26,00	13,33 %
206 Sør-Vest pd	674	1126	1000	757	880	946	738	6121	874,43	-136,43	-15,60 %
207 Vest pd	410	336	487	343	338	328	457	2699	385,57	71,43	18,53 %
208 Møre og Roms.pd	251	278	266	259	128	136	139	1457	208,14	-69,14	-33,22 %
209 Trøndelag pd	412	482	465	590	587	808	1065	4409	629,86	435,14	69,09 %
210 Nordland pd	213	292	197	175	137	159	101	1274	182,00	-81,00	-44,51 %
211 Troms pd	73	163	148	104	84	68	90	730	104,29	-14,29	-13,70 %
212 Finnmark pd	31	9	27	12	6	18	13	116	16,57	-3,57	-21,55 %

Figur 1: Utvikling påtaleunntatelser etter §70 /
Trend i Trøndelag

Figur 2: Utvikling påtaleunntatelser etter §70 /
Trend i Norge uten Trøndelag

Sammensetning av komplekser:

For å danne et bilde av hvordan behandlingen av sakskompleks har endret seg over tid, kan en rent kvantitativt se på et gjennomsnittlig kompleks. For å gjøre dette mulig, uten å gå inn i hver enkelt sak, tok vi ut alle forhold i en periode hvor forholdet var merket med Hovedsak samt at forholdet var påtaleavgjort med 042 Tiltalebeslutning, 041 Siktelse(tilståelsesdom) eller 040 Forelegg. Deretter tok vi ut alle forhold som var merket med vedleggsak i samme periode. Ved å matche hovedsaknummeret til forhold merket med vedleggsak, med de respektive forhold som var påtaleavgjort og merket hovedsak, kan vi få et bilde av hvordan et gjennomsnittlig kompleks har endret seg over tid i samme periode. Tallene er fremstilt i **Tabell 4**.

I tillegg har vi tatt inn tall fra statistikkgrunnlaget utarbeidet av riksadvokaten i forbindelse med års-rapportering 2024. Det bemerkes at disse tallene er fryste tall. Tallene i tabellen er satt opp som en sammenligning mellom Trøndelag og Norge. Tanken bak dette er at det skal være mulig å danne seg et inntrykk av om eventuelle endringer er et lokalt fenomen eller om det er en generell trend i Norge.

Oppklaringsprosent:

Vi tok ut tall fra statistikkgrunnlaget utarbeidet av riksadvokaten i forbindelse med års-rapportering 2024, og sammenstilte tall i **Tabell 5** som viser utviklingen av oppklaringsprosent fordelt på sakskategori. Vi har her sammenlignet tendensen i Trøndelag opp mot tendensen i resten av landet (uten Trøndelag).

Kriminalitetstype og påtaleunntatelse:

For å se hvordan påtaleunntatelser brukes tok vi i **Tabell 6** ut fordelingen av påtaleunntatelser i Trøndelag og sammenlignet med resten av landet (uten Trøndelag). Tallene er hentet fra samme materiale som er brukt i tabell 3.

Påtaleunntatelse i hovedsak:

For å vurdere om påtalemyndigheten har en praksis med å dele opp komplekse saker før tiltale tas ut – og deretter avgjøre de utskilte sakene med påtaleunntatelse – utarbeidet vi **Tabell 7**. Vi gjennomgikk alle forhold som er avgjort med kode 073 (påtaleunntatelse) og identifiserte deretter de som er merket som "hovedsak". For hver av disse hovedsakene søkte vi opp tilhørende forhold, hvor hovedsaken er angitt som referanse, for å kartlegge eventuelle utskilte saker.

Tabell 4 - komplekser		2020		2021		2022		2023		2024		Endring 2024 mot snitt	
		Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge
Fryste tall	Antall anmeldelser	23146	301287	23004	279512	24039	305318	25177	328774	27251	342138	14,30 %	12,60 %
	Antall påtaleavgjorte saker	24838	315471	23453	286751	24464	304717	26381	334787	29086	340242	17,40 %	9,60 %
	Antall påtaleavgjorte saker, oppklart	11283	146836	10264	130939	9718	124356	9847	129106	10342	123175	0,60 %	-7,30 %
	Oppklaringsprosent	48,69 %	49,44 %	47,44 %	48,81 %	43,15 %	44,28 %	40,15 %	42,29 %	38,28 %	39,87 %	-6,48 %	-6,26 %
	Antall saker m pos. påtaleavgj.	9720	128224	8590	112552	8114	106290	7995	109682	8305	105177	-3,50 %	-7,90 %
	Andel av påtaleavgj m pos. påtale	39,13 %	40,65 %	36,63 %	39,25 %	33,17 %	34,88 %	30,31 %	32,76 %	28,55 %	30,91 %	-6,16 %	-5,87 %
	Andel av oppklarte m pos.påtale	86,15 %	87,32 %	83,69 %	85,96 %	83,49 %	85,47 %	81,19 %	84,95 %	80,30 %	85,39 %	-3,42 %	-0,59 %
Komplekser hvor hovedforholdet er påtaleavgjort med 042 Tiltalebeslutning	Antall "hovedforhold" påtaleavgjort med 042 Tiltalebeslutning	351	6201	376	7243	310	6117	293	6258	353	5824	5,81 %	-10,83 %
	Antall "vedleggsforhold" knyttet til hovedforhold med påtaleavgjørelse 042 Tiltalebeslutning	2185	35957	2052	40457	2408	32543	2041	31811	1859	27348	-16,81 %	-28,68 %
	Avgjort vedleggsak 058	393	4836	394	4681	464	4565	384	4030	284	2005	-43,93 %	-125,84 %
	Avgjort vedleggsak 073	94	680	147	623	175	627	196	677	352	522	56,53 %	-24,86 %
	Avgjort vedleggsak 089	234	2500	172	3207	179	2341	154	2165	101	1870	-82,92 %	-36,54 %
Komplekser hvor hovedforholdet er påtaleavgjort med 041 Siktelse (tilståelsesdom)	Antall "hovedforhold" påtaleavgjort med 041 Siktelse (tilståelsesdom)	359	3088	301	2763	268	2554	272	2450	318	2341	5,66 %	-15,92 %
	Antall "vedleggsforhold" knyttet til hovedforhold med påtaleavgjørelse 041 Siktelse (tilståelsesdom)	1681	10163	1174	9140	960	7467	965	7044	1176	6505	-1,62 %	-29,95 %
	Avgjort vedleggsak 058	391	1305	261	1152	194	964	205	801	163	601	-61,20 %	-75,62 %
	Avgjort vedleggsak 073	59	237	71	210	68	133	152	131	179	123	51,12 %	-44,51 %
	Avgjort vedleggsak 089	9	83	7	38	3	70	5	38	2	58	-200,00 %	1,29 %
Komplekser hvor hovedforholdet er påtaleavgjort med 040 Forelegg	Antall "hovedforhold" påtaleavgjort med 040 Forelegg	611	7049	586	6329	509	6037	541	6156	501	6247	-12,13 %	-2,33 %
	Antall "vedleggsforhold" knyttet til hovedforhold med påtaleavgjørelse 040 Forelegg	1010	13258	1027	11800	918	11394	931	11621	920	11473	-5,60 %	-4,75 %
	Avgjort vedleggsak 058	184	1864	164	1608	168	1530	154	1687	152	1331	-10,20 %	-25,64 %
	Avgjort vedleggsak 073	9	66	16	57	11	47	19	55	43	41	68,02 %	-37,20 %
	Avgjort vedleggsak 089	3	56	7	108	5	63	2	68	3	63	-41,67 %	-17,06 %

Tabell 5 Utviklingen av oppklaringsprosent fordelt på sakskategori Trøndelag og Norge																
Krimtype	2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		Endring 2024 mot snitt 2018-2023	
	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge
Annen	72 %	73 %	72 %	71 %	64 %	67 %	63 %	65 %	64 %	65 %	60 %	64 %	54 %	61 %	-22 %	-11 %
Arbeidsmiljø	49 %	63 %	59 %	69 %	50 %	64 %	63 %	66 %	57 %	54 %	49 %	56 %	65 %	48 %	16 %	-29 %
Miljø	56 %	56 %	52 %	55 %	63 %	60 %	60 %	58 %	57 %	53 %	50 %	55 %	55 %	55 %	-2 %	-2 %
Narkotika	76 %	79 %	77 %	78 %	69 %	74 %	64 %	70 %	62 %	66 %	56 %	60 %	54 %	58 %	-25 %	-23 %
Seksuallovbrudd	58 %	64 %	65 %	63 %	60 %	57 %	66 %	57 %	60 %	54 %	67 %	55 %	66 %	56 %	5 %	-4 %
Skadeverk	17 %	22 %	15 %	21 %	12 %	18 %	16 %	18 %	14 %	17 %	14 %	16 %	13 %	16 %	-13 %	-17 %
Trafikk	87 %	84 %	86 %	84 %	86 %	84 %	83 %	84 %	83 %	83 %	81 %	83 %	80 %	82 %	-5 %	-2 %
Vinning	20 %	23 %	21 %	22 %	20 %	22 %	20 %	22 %	17 %	19 %	16 %	18 %	16 %	16 %	-19 %	-31 %
Vold	54 %	57 %	58 %	56 %	53 %	54 %	55 %	54 %	51 %	52 %	49 %	50 %	49 %	50 %	-9 %	-8 %
Økonomi	28 %	31 %	32 %	35 %	37 %	34 %	30 %	35 %	27 %	26 %	16 %	24 %	16 %	17 %	-77 %	-81 %

Tabell 6 Fordeling av påtaleunntelser etter § 70 på krimtype Trøndelag og Norge.																				
Krimtype	2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		Totalsum		Gj. Snitt 2018-2023		2024 Avvik i % fra snitt	
	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge	Trøndelag	Norge ¹	Trøndelag	Norge
Annen	59	767	93	901	68	1145	105	859	109	984	179	1059	225	1058	838	6773	102,17	952,50	120 %	11 %
Arbeidsmiljø		1		2		2	2	1		0		0		0	2	6	0,33	1,00	-100 %	-100 %
Miljø	3	8		2	1	1		5	1	8		5		3	5	32	0,83	4,83	-100 %	-38 %
Narkotika	107	1337	125	1514	118	1517	120	971	137	877	131	767	221	683	959	7666	123,00	1163,83	80 %	-41 %
Seksuallovbrudd	1	16	3	263	1	18	22	69	12	56	14	25	19	16	72	463	8,83	74,50	115 %	-79 %
Skadeverk	3	140	16	142	12	201	22	154	24	149	44	214	46	196	167	1196	20,17	166,67	128 %	18 %
Trafikk	71	581	61	602	59	734	69	596	89	609	148	773	170	777	667	4672	82,83	649,17	105 %	20 %
Vinning	127	1501	123	1761	134	2105	174	1435	163	1407	240	1713	294	1565	1255	11487	160,17	1653,67	84 %	-5 %
Vold	16	334	39	350	48	372	49	342	32	329	37	400	65	386	286	2513	36,83	354,50	76 %	9 %
Økonomi	25	268	22	232	24	234	27	237	20	147	15	231	27	220	160	1569	22,17	224,83	22 %	-2 %
Totalsum	412	4953	482	5769	465	6329	590	4669	587	4566	808	5187	1067	4904	4411	36377	557,33	5245,5	91 %	-7 %

¹ Tall for Norge er beregnet uten Trøndelag

Tabell 7 Vedleggsaker avgjørelseskode ²	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totalsum	Av total	2024 avvik i % fra snitt
058 HENL BEVISETS STILLING	52	36	129	127	103	39	20	506	24 %	-305 %
073 PÅT.UNNL PROSESSØKONOMISKE HEN	126	211	208	198	137	91	56	1027	50 %	-189 %
080 UBETINGET DOM			4	37	44	2	19	106	5 %	24 %
084 UBET DOM OG ERSTAT			2	6	18	78		104	5 %	
089 DOM PÅ FRIFINNELSE	2	10		40	14	1		67	3 %	
Totalsum	232	283	369	448	377	226	129	2070		

² Det er her sett på alle forhold i Trøndelag i perioden 2018 - 2024 avgjort med 073 påtaleunntatelse og merket hovedsak. Vedleggforholdene til disse, og deres avgjørelseskode er fremstilt i tabellen

Konklusjon:

Formålet med fagledelsestiltaket var å redusere antall forhold som ender med frifinnelse, samt å frigjøre ressurser og sikre en mer effektiv og målrettet straffesaksbehandling.

Alle de utvalgte indikatorene tilsier at fagledelsestiltaket har hatt den ønskede effekten. Den tydeligste indikatoren er den betydelige økningen i antallet prosessøkonomiske påtaleunntatelser. Selv om tendensen var forsiktig stigende også før 2023, har økningen vært markant i 2023 og 2024. Nasjonalt er trenden derimot svakt fallende, noe som indikerer at utviklingen i Trøndelag ikke kan forklares med en generell nasjonal praksisendring. Dette styrker hypotesen om at veilederen har hatt konkret effekt i Trøndelag politidistrikt.

I 2020 utgjorde de prosessøkonomiske påtaleunntatelsene 465 av 11283 oppklarte saker, altså 4,1%. I 2024 var tilsvarende andel 1065 av 8305 oppklarte saker i Trøndelag – omtrent 12,8%. Dette styrker antakelsen om at tiltaket bidrar til mer målrettet ressursbruk.

Utviklingen i frifinnelsesprosenten gir også støtte til at tiltaket har bidratt til å nå målsettingen om å redusere denne. Som tabell 2 viser, er nedgangen størst i kriminalitetstyper hvor det ofte er rom for prosessøkonomiske påtaleunntatelser. Dette gjelder de samme kriminalitetstypene der påtalemyndigheten tidligere ofte har inkludert tiltaleposter som under hovedforhandling frafalles av prosessøkonomiske hensyn.

Selv om hovedtallene gir grunnlag for optimisme, må rettssikkerhetsperspektivet også vurderes nøye. Ved påtaleunntatelser er det ikke lengre påtalemyndigheten som må godtgjøre grunnlaget, men siktede som aktivt må bestride det. Premisset for prosessøkonomiske påtaleunntatelser er at de benyttes overfor personer som har pådratt seg mange forhold. Dette er ofte personer uten oversikt eller ressurser til å ivareta egne rettigheter. Det er vanskelig å fange opp slike rettssikkerhetsutfordringer i en kvantitativ analyse.

Det nærmeste vi kommer er å se utviklingen i oppklaringsprosenten sammenlignet med landet for øvrig. oppklaringsprosenten i Trøndelag gått ned fra 48,69 % i 2020 til 38,28 % i 2024. Det er i tråd med den nasjonale utviklingen, og svekker hypotesen om at det utferdiges påtaleunntatelser i saker uten tilstrekkelig bevisgrunnlag.

Det er likevel viktig å erkjenne at hver enkelt indikator påvirkes av flere forhold, og i ulik grad. Eksempelvis vil indikatoren "sammensetning av sakskomplekser" være særlig sårbar for at det er tilfeldig om det blir tatt ut tiltale for hovedsaken eller bare enkelte vedleggsaker. Dersom andre politidistrikter i større grad skiller ut saker som skal avgjøres med påtaleunntatelse i egne komplekser, svekkes grunnlaget for sammenligning.

Vedlegg:

Dokument 1 - Vedlegg til effektivvurdering av fagledelsestiltak

Dokument 2 - Veileder for tilskjæring av straffesaker ved påtaleavgjørelse